

מאמר ו' – אהבת חברים

הקושיא

א. ר"ע אומר "זה כלל גדול ואהבת לרעך כמוך", משמע שהתעסקות עם הכלל הפרט בא מאליו, ולכאורה הוא סותר דברי הפסוק "מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה", שמשמע שעל האדם להתעסק עם הפרטים.

ב. בגמרא (ברכות ו.) דרשו על הפסוק כי זה כל האדם, שלא נברא העולם אלא בשביל זה, והיינו על מי שהוא ירא, ומשמע שהוא הכלל הכולל.

ג. בגמרא (מכות כד.) מבואר שבא חבוקק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה, שמשמע שהאמונה הוא העיקר.

ביאור ג' כללים אלו

מטרת הבריאה היא להיטיב לנבראיו, ומזה מובן שאם חז"ל גילו כמה וכמה דברים המוגדרים כעיקרים, אין זה אלא שהם גילו צורה שבהם הנברא יכול להכשיר את הכלים שלו לקראת הטוב והעונג של מטרת הבריאה:

אמונה: יש בזה שתי חלקים, אמונה במטרה, דהיינו שהוא מאמין שמטרת הבריאה היא להיטיב לנבראיו. ואמונה/בטחון בעצמו שיש לו את היכולת להשלים ולבוא לידי מטרת הבריאה, שאין מטרת הבריאה ניתנת ליחידי סגולה בלבד, אלא כל אחד יש לו את היכולת לבוא לידי מטרת הבריאה¹.

יראה: היראה היא הפועלת שיהיה בו האמונה, כי על ידי שיש בו יראה שמא הוא אינו משפיע לה' היא הנותנת לו את האמונה

והבטחון שיבוא לידי אמונה. כמבואר בהקדמת הזוהר אות רג וז"ל:

ביאור הדברים, כי היראה היא מצוה הכוללת כל המצוות שבתורה להיותה השער לאמונתו ית', שלפי התעוררות יראתו כן שורה בו האמונה בהשגחתו ית' כנ"ל.

אהבת חברים: כדי שיהיה לו פחד שמא הוא אינו משפיע לבורא הוא צריך שיהיה לו רצון להשפיע, ורצון להשפיע נבנה רק על ידי אהבת חברים. כי באופן כללי טבע האדם שתחילה הוא מפחד שמא הוא אינו מממש את האהבה עצמית, ונמצא שרק על ידי שהוא מתחיל לצאת מאהבה עצמית הוא בונה את היכולת להתחיל לבנות את הרצון להיות משפיע לבורא.

הכוח לצאת מאהבה עצמית המוגדרת כנגד טבע האדם שהוא כולו רצון לקבל לעצמו אינה יכולה להיות רק בדביקות בספרים וסופרים בלבד, שהוא נתינת כוח קטן. אלא על ידי התאספות חברים המדברים יחד מהשפעה לזולת, ומבטל את עצמו לכלל, על ידי זה הוא פועל על בנין הרצון להשפיע.

התירוץ

רבי עקיבא האומר זה כלל גדול, היינו משום שאהבת חברים הוא הכלל הראשון והפתח הראשון בה אפשר להיכנס ולגרור את שתי הכללים המשניים הפועלים לידי הכשרת הכלים למטרת הבריאה. לאחר שהוא בנה את הרצון להשפיע, ממנה הוא מקבל את הכלל השני שהוא ירא שמא הוא אינו משפיע לבורא, וממנה הוא מקבל ומגיע לכלל השלישי שיש לו אמונה ובטחון שהוא משפיע לבורא².

צריכים כאן לשום הצטיינות מוקדמת, אלא רק בסגולת יראת השם וקיום המצוות בלבד זוכים לכל חכמת התורה.

² אמונה האמורה היינו שהוא זוכה לקו ימין.

¹ וכמו שמבואר בהקדמה לתלמוד עשר הספירות אות כא, וז"ל:

אמרו חז"ל (במדרש רבה פ' וזאת הברכה) אמר הקב"ה לישראל, חייכם, כל החכמה וכל התורה דבר קל הוא, כל מי שמתירא אותי ועושה דברי תורה, כל החכמה וכל התורה בלבו, עכ"ל. הרי שאין